

O93, f. 12vb; V630, f. 34ra; N442, f. 33va; I83, f. 70va; VD38, f. 63rb; SG670, p. 121a; P9629, f. 8v; Bcan4, f. 61r; E97, f. 36rb; P102; BIII13, f. 59ra; S105, f. 47r

CUIUS^{a b} SUPRA ITALICIS DIRECTA.

5

Bcan4: VII

P102; *BIII13*: VII Qua monet^e eos cavere a contentione et emulatione et ne^d praedia divinis usibus tradita applicent suis usibus

[H. 7] Pius^e Romanae urbis archiepiscopus Italicis fratribus salutem in domino.

10

Scitis, fratres, quia dei agricultura sumus, ideo eius adiutores esse debemus secundum gratiam, quam ipse^f dedit nobis. Si autem hoc esse neglexerimus, nulli dubium est, quod damnabimur^g. Si vero in eius servitio pro^h viribus laboraverimus verique eius adiutores fuerimus eiusque voluntatem <O93, f. 13ra> implere <I83, f. 70vb> studuerimusⁱ, profecto^j ab^k eo

15

5 a CUIUS SUPRA] Epistola eiusdem *P102*; *BIII13* | b CUIUS SUPRA ITALICIS DIRECTA] ITEM EIUSDEM *I83*; EPISTOLA PII PAPAE NE EPISCOPI PASSIM ACCUSENTUR ET QUOD CAUSAE IBI FINIRI DEBEANT UBI FUERINT EXORTAE *SG670*; Cuius unde supra *Bcan4*; *Überschrift fehlt, am Rande* Cuius supra quod gravius sit sacrilegium agere quam fornicare *S105* **7** c monet *korr. aus* manet *P102* **8** d ne *fehlt BIII13* **10** e IUS *S105* **13** f ipsa *O93*; ipse *korr. aus ipsa V630* **15** g dampnabimus *P9629* **16** h *am Rande* secundum virtutes *VD38* **18** i studuerimus *korr. aus studerimus Bcan4* | j *interlinear certe VD38* | k ab eo] a deo *Bcan4*

2. Pius-Brief, 10–11 Italicis... fratribus] sec. c. 1. vit. Pii in libr. pont. („natione fuit Italus“). **12–21** Scitis... probabit] I Cor. III. 9. 10. 13.

Coll. Ans. ded. 1. X,36 (12–33 Scitis... vexentur); **X,37** (40–56 Quod... consentiunt); **X,39** (); **IV,49** (128–134 Et... peccare)

Ps.-Remedius 1. c. 33 (24–51 Ad... iudicatur); **2. c. 34** (60–64 Non... fornicari)

Regino 1. app. III,39 (40–56 Quod... consentiunt)

Sentenzen 1. c. 263 (25–41 praedia... iudicatur)

Anselm v. Lucca 1. V, 32 (25–41 praedia... iudicatur); **2. V,27** (47–51 sicut... iudicatur); **3. VIII,16** (128–133 si... gessit)

Coll. trip. 1. A 8,4 (47–64 sicut... fornicari); **2. A 8,5** (128–133 si... gessit)

Ivo, Decr. 1. V,243 (47–133 sicut... gessit *s. auch 1. Pius Brief* 78-128)

Polycarpus 1. VI,14,12 (25–41 praedia... iudicatur); **2. VI,14,3** (47–64 sicut... fornicari)

Sig. in drei Büchern 1. II,8,21 (25-41 praedia ... iudicatur); **2. II,8,41** (47–64 sicut... fornicari); **3. II,23,10** (128-131 si ... tradatur)

Gratian 1. C. XII, q. 2, c. 5 (25–41 praedia... iudicatur); **2. C. XVII, q. 4, c. 12** (47–64 sicut... fornicari)

20 ditabimur^{l m}, quia uniuscuiusque opus, qualeⁿ sit, ut
ait apostolus, dies domini declarabit^o et ignis
probabit^p.

S105: Ne praedia ecclesiastica aliquis tollat et suis usibus
amplicetur

25 Ad^q sedem autem apostolicam perlatum^r est, quod sint
inter vos contentiones et aemulationes^s, et praedia^t
divinis <SG670, p. 121b> usibus tradita quidam
humanis applicant^u usibus et domino deo, cui tradita
sunt, ea subtrahunt^v, ut^w suis usibus inserviant.
<VD38, f. 63va>

30 *P9629*: Episcopos non acusandos

Quapropter^x ab omnibus illius usurpationis^y contumelia^z
depellenda est, ne^a praedia sibi^b secretorum caelestium^c
dicata^{d e f} a quibusdam irruentibus vexentur.

35 *P9629; S105*: Predia ecclesia invadens et sacerdotes infamans
sacrilegus est

Bcan4: VIII

P102; BIII3: VIII Quod^g sacrilegi habeantur qui praedia
ecclesiastica sibi usurpant ipsosque clericos et domini sacerdotes
persecuntur

40 [H. 8] Quod, si quis praesumpserit^h, sacrilegusⁱ habeatur

19 l am *Rande* divites efficiemur *VD38* | m ditabitur *P9629*;
dabimur *Bcan4* | n quales *S105* **20** o declarabit *korr. aus* clarabit
O93 **21** p probabit *korr. aus* probavit *O93* **24** q A *I83* | r am
Rande denuntiatum *VD38* **25** s *interlinear* invidie *VD38* | t am
Rande agros *VD38* **27** u applicaent *korr. aus* applicant *SG670*;
applicant *korr. aus* applicat *P102* **28** v subtrahant *korr. aus*
subtrahunt *SG670* | w et *Bcan4* **31** x am *Rande* Nota *V630* | y
usurpationibus *VD38; P102; BIII3* | z am *Rande* obprobrium
calumnia *VD38* **32** a am *Rande* Predia ecclesie invadens et
sacerdotes infamans sacrilegus est *S105* | b usibus *VD38; P102*;
BIII3 | c caelestia *I83; Bcan4* **33** d am *Rande* Tradita *VD38* | e
indicata *I83; Bcan4; indita* *VD38; P102; BIII3; vindicata*
SG670; vindicata korr. aus vindicate *S105* | f dicata a] dicata
korr. aus dicat a *V630* **37** g Ut *BIII3* **40** h praesumpserit]
praesumpserit ut *E97* | i am *Rande* fur sacrarum rerum *VD38*

31–33 Quapropter... vexentur] Cf. Urb. 5. **40–41** Quod... iudicetur]
Ben. II. 117. 385. (c. 40. C. Th. XVI. 2) adhibito tit. c. 117.

2. Pius-Brief, 27 domino... deo] Deo nostro 74T₁; AL₁; PG₁; 3L₁; DG₁
28 ut] *fehlt* 3L₁ | suis... usibus] sibi DG₁ | usibus] *fehlt* 3L₁ **31** illius] illa
ID₁ | usurpationis] usurpationibus 3L₁ **32** sibi] usui AL₁; usibus DG₁
sibi... secretorum] sub secretis ID₁ **33** dicata] iudicata RC₁; vindicata ID₁
40 praesumpserit] presumpserit ut PG₁; praesumpserit praedia ecclesiastica
sibi usurpare, ipsosque RP₁ **40–41** sacrilegus... sicut] ut AL₁; 3L₁; DG₁

et sicut sacrilegus^j iudicetur.

Ipsos autem, qui hoc agunt, clericos^k et domini
sacerdotes persequi^l eosque infamari^m audivimus, ut
malum super <BII13, f. 59rb> malum addantⁿ et
deteriores^o fiant^p, non intellegentes, quod ecclesia^q dei 45
in sacerdotibus^r consistit^s et crescit in templum dei^t
et^u, sicut, qui ecclesiam dei vastat, eius^v praedia et
donaria^w exspoliat^x et invadit, fit sacrilegus^y,

I83: Quod sacrilegus sit, qui sacerdotes dei insequitur
sic et^z ille, qui eius sacerdotes insequitur, sacrilegii^a 50
reus existit <I83, f. 71ra> et sacrilegus iudicatur.
<SG670, p. 122a> Aemulamini, fratres, carismata^b
meliora et nolite talia^c agere, nec^d eis misceri aut
<V630, f. 34rb> consentire, qui talia^e agunt, quoniam^f
non solum, qui talia agunt, sunt huius^g criminis^h reiⁱ, 55
sed^j qui facientibus <S105, f. 47v> consentiunt.

41 j sacrilegus] sacrilegus habeatur et sicut sacrilegus *Bcan4* **42** k
cleros *V630; E97* **43** l vexare *VD38*; persequi *korr. aus sequi*
Bcan4 | m infamare *V630: vexare VD38; infamare korr. aus*
infamari *SG670; infamari fehlt P102; BII13* **44** n addant *korr.*
aus reddant P9629 (zuvor reddant korr. aus reddat) **45** o am
Rande peiores *VD38* | p faciant *P102; BII13* | q ecclesiam *I83;*
VD38; Bcan4 **46** r sacerdotibus *korr. aus sacerdotibus O93* | s
consistit et crescit] consistat et crescat *SG670; S105* | t domini
P102 **47** u am *Rande* Nota *V630* | v eiusque *SG670; S105* **48** w
donaria] donari *O93* donari et *I83; donaria et Bcan4* | x spoliat
VD38; P102; BII13 | y sacrilegus, sic et ille, qui eius sacerdotes
insequitur, sacrilegii reus existit et sacrilegus *korr. aus*
sacrilegus *O93* **50** z et *fehlt VD38; P102* | a sacrilegi *P102* **52** b
Kirismata Bcan4 **53** c talia agere nec eis misceri aut consentire
qui talia *korr. aus talia E97* | d nec eis misceri aut consentire,
qui talia agunt *fehlt I83; VD38; SG670; Bcan4; P102; BII13;*
S105 **54** e tali *O93*; talia *korr. aus tali N442* | f quoniam non
korr. aus quoniam O93 **55** g unius *I83; SG670; Bcan4; S105* | h
criminis *korr. aus crimini VD38* | i reis *korr. aus reus VD38*
56 j sed *korr. aus se*

45–46 ecclesia... consistit] Ben. II.99. (constitutio Theodosii II. et
Valentiniani III. ad Albinum a. 430, ed. Haenel, Corpus legum p. 241b
46 **46** et... dei] Ephes. II. 21. **47–48** et¹... sacrilegus] sec. Ben. II. 117.
tit. **52–53** Aemulamini... meliora] I Cor. XII. 31. **54–56** quoniam...
consentiunt] Ben. III. 261. 386. (Rom. I. 32). Cf. Anacl. 19, Alex. 6,
Telesf. 3, Fab. 6, Luc. 7, Iul. 10, Pelag. II. pp. ep. 1.

43 eosque... infamari] eos *RP1* **44** addant... et] addentes *RC1; ID1*
47 vastat] devastat *ID1*; vastat et *RP1; PG2; DG2* | eius] eiusque *RC1*
48 exspoliat] spoliat *RP1; PG2; DG2* **50** sic... et] sicut *3L2* | et] *fehlt DG2*
50–51 sacrilegii... et] *fehlt PG2; 3L2; DG2* **51** existit... sacrilegus] *fehlt*
RP1 **52–56** Aemulamini... consentiunt] *fehlt CT1; ID1; PG2; 3L2; DG2*
53–54 nec... quoniam] quum *RP1* **56** sed] sed et *RP1*

Bcan4: VIII

*P102; BII13: VIII Quod gravius peccatum sit sacrilegium quam
fornicatio*

60 [H. 9] Non^k ergo gravius peccatum est <N442, f. 33vb>
fornicatio quam sacrilegium^l, et^m sicut maius
peccatumⁿ est, quod in deum^o committitur^p quam quod
in hominem, sic gravius est sacrilegium^q agere quam
fornicari^r. De talibus enim ait apostolus: Et vos inflati
65 estis et non magis luctum habuistis, ut tollatur de^s
medio vestrum, qui hoc opus fecit. Ego quidem
absens^t corpore, <VD38, f. 63vb> praesens autem^u
spiritu, iam iudicavi ut^v praesens eum, qui sic^w
operatus est, in nomine^x domini nostri^y Iesu Christi
70 congregatis^z vobis <E97, f. 36va> et meo spiritu cum
virtute domini Iesu tradere huiusmodi satanae in
interitum carnis, ut spiritus salvus sit in die domini
nostri Iesu Christi. Non bona gloriatio vestra. Nescitis,
quia modicum fermentum totam massam corrumpit?
75 Expurgate, inquit apostolus, vetus fermentum, ut sitis^a
nova conspersio^b, sicut estis azimi^c. Etenim^d pascha
nostrum immolatus est Christus. Itaque <SG670, p.
122b> epulemur, <BII13, f. 59vb> non in fermento
veteri^e neque^f in fermento maliciae <P9629, f. 9r> [et
80 nequitiae, sed in azimis sinceritatis et veritatis. Scripsi

60 k am Rande drei Punkte N442 **61** l sacrilegium korr. aus sacrilegum O93; sacrilegum S105 | m am Rande Nota V630 **62** n peccatum est] est peccatum V630; P9629; E97 | o dm BII13 | p committitur korr. aus committatur O93 **63** q sacrilegum S105 **64** r fornicare O93; N442; I83 **65** s de medio vestrum fehlt I83; SG670; Bcan4; S105 **67** t absens P102 | u autem fehlt SG670; S105 **68** v ut presens korr. aus ut pre ut presens I83 | w sic korr. aus si P9629 **69** x nomini P102 | y nostri fehlt I83; SG670; P102; S105 **70** z congregatis vobis et meo spiritu cum virtute domini Iesu tradere huiusmodi satanae in interitum carnis, ut spiritus salvus sit in die domini nostri Iesu Christi fehlt I83; VD38; SG670; Bcan4; P102; BII13; S105 **75** a sitis korr. aus scitis Bcan4 **76** b conspersio O93; I83; VD38; Bcan4; conspaersio korr. aus consparsio P102 | c azimi korr. aus agimi VD38 | d Etenim] Et eram VD38 **79** e veteri neque in fermento fehlt S105 | f neque in fermento korr. aus neque in fermento neque in fermento V630

64–92 Et...ipsis] I Cor. V. 2-13.

61 maius] fehlt CT₁; ID₁ **62** committitur] committitur gravius est CT₁; ID₁ **64–128** De...Et] fehlt ID₁

vobis in epistola, ait idem^g apostolus, ne^h
 commisceam]ini fornicariis, [non utique fornicariisⁱ
 <I83, f. 71rb> huius mundi aut^j avaris aut rapacibus
 aut idolis^k servientibus. Alioquin^l] debueratis de hoc
 mundo exisse^m. [Nunc autem scripsi vobis non
 85 commiseri. Si quisⁿ frater nominatus^o est] fornicator
 aut avarus aut idolis^p serviens^q aut maledic[us aut
 ebriosus aut rapax, cum eiusmodi nec^r cibum] sumere.
 Quid enim mihi^s ^t <Bcan4, f. 61v> de^u his, qui foris^v
 90 sunt, iudicare? Non[ne^w de his, qui intus sunt, vos
 iudicatis^x? Nam eos, qui foris^y] sunt, deus iudicabit^z.
 Auferte^a malum ex vobis ipsis. Audet^b aliquis
 vestrum^c, habens negotium a[dversus alterum,] iudicari
 apud iniquos et non apud sanctos? <SG670, p. 123a>
 An^d nescitis, quoniam sancti^e de^f mundo iudicabunt^g? 95
 <VD38, f. 64ra> Et si in vobis^h iudicabitur mundus,
 indigni estis quidemⁱ, ut de minimis iudicetis^j.
 Nescitis, quoniam angelos^k ^l iudicabimus, quanto
 magis saecularia? Saecularia igitur iudicia^m, <V630, f.
 34va> si habueritis, contemptibilesⁿ ^o, qui sunt in 100
 ecclesia, illos constituite ad iudicandum. Ad
 verecundiam vestram dico, sic non est inter vos
 sapiens quisquam, qui possit iudicare inter fratrem^p

81 g idem] idem ipse V630; E97 | h Non SG670; S105 **82** i
 fornicariis fehlt VD38; P102; BIII3 **83** j aut korr. aus ait P102
84 k idoli N442; idolis korr. aus idbolis P102 | l am Rande aliter
 VD38 **85** m exire korr. aus exisse BIII3 **86** n quis] is qui
 N442; quis autem V630; E97; qui SG670 | o nominatur N442;
 S105; nominatus korr. aus nominatur SG670 **87** p idolis korr.
 aus idbolis P102 | q servientibus BIII3 **88** r nec korr. aus ne
 BIII3 **89** s mihi de his korr. aus mihi SG670 | t mihi de his,
 qui foris sunt, iudicare? Nonne] mihi qui foris sunt, iudicare
 Nonne korr. aus mihi E97 | u de his fehlt I83; Bcan4; E97;
 S105 | v fori VD38 **90** w non O93 **91** x iudicastis I83 | y fori
 VD38 | z iucabit N442 **92** a auferte korr. aus aut ferte O93 | b
 Audet] Aut det VD38; Audet korr. aus Aut det BIII3 **93** c
 vestram P102 **95** d A S105 | e sancti] sancti dei V630; P9629;
 VD38; E97 | f de] de hoc E97 | g iudicabunt korr. aus iudiabunt
 O93 **96** h nobis SG670; S105 **97** i quidem ut de minimis] qui
 de mundo VD38; P102; BIII3 | j iudicetis] iudicetis An korr. aus
 iudicetis SG670 **98** k am Rande demones VD38 | l angelos korr.
 aus angelus Bcan4; P102 **99** m iudica S105 **100** n am Rande
 dispecti VD38 | o contemptibiles korr. aus contemptibles S105
103 p fratrem] fratrem et fratrem VD38; P102; BIII3

105 <I83, f. 71va> suum, sed frater cum <S105, f. 48r>
 fratre^a iudicio contendit, et hoc apud^r infideles^s? Iam^t
 quidem omnino^u delictum est in vobis, quod iudicia^v
 habetis^w x inter vos. Quare <BIII13, f. 59vb> non
 magis iniuriam accipitis? Quare non magis fraudem^y
 patimini? Sed vos iniuriam facitis et fraudatis, et hoc
 110 fratribus. An nescitis, quia iniqui regnum dei non
 possidebunt? Nolite errare. Neque fornicarii^z, <SG670,
 p. 123b> neque^a idolis <N442, f. 34ra> servientes,
 neque adulteri, neque molles, neque masculorum
 concubitores, neque fures, neque avari, neque ebriosi,
 115 neque maledici, <E97, f. 36vb> neque rapaces regnum
 dei^b possidebunt. Et haec quidem fuistis, sed abluti
 estis, sed sanctificati estis^c in nomine^d domini^e nostri
 Iesu Christi et in spiritu dei nostri.
 De cetero salva in omnibus apostolica auctoritate
 120 quaecumque sunt ad religionis observantiam <VD38,
 f. 64rb> pertinentia^f, locis suis et a^g suae dioceseos^h
 synodis audianturⁱ.

P9629: Non acusandos episcopos

I83: De sacerdotibus vel clericis insidiantibus episcopo

125 *Bcan4: X*

*P102; BIII13: X Ut nullus sacerdos vel clericus^j inoboediens
 existat suo episcopo neque ei insidias paret*

[H. 10] Et^k si quis sacerdotum vel reliquorum^l

105 q fratre] fratre in *I83; SG670; Bcan4; S105* | r agunt *Bcan4*
 s infideles *korr. aus fideles O93* | t Tamen *BIII13* **106** u omnino
 delictum] delictum omnino *E97* | v iudicia *korr. aus iudicio I83*
107 w habetis *fehlt I83; Bcan4; sint SG670; S105* | x habetis
 inter vos] inter vos habetis *VD38; P102*; inter vos habeatis *korr.*
aus inter vos habetis BIII13 **108** y fraude *I83* **111** z fornicari
P9629 **112** a neque idolis servientes, neque adulteri, neque
 molles] neque molles neque idolis servientes neque adulteri
P102 **116** b dei *korr. aus dei non I83; P102*; dei] dei non
VD38; BIII13 **117** c estis] estis sed iustificati estis *E97* | d nomini
P102 | e domini *korr. aus domine S105* **121** f pertinentia *korr.*
aus pertinentiam V630; pertinentia in *I83; SG670; Bcan4; S105*
 g a suae dioceseos] suae dioceseos in *SG670; S105* | h dioceseos]
 dioceseos in *SG670*; diocesios *P9629*; dioceseos *korr. aus*
 doceseos *E97* **122** i audiatur *I83; VD38*; audiantur *korr. aus*
 audiatur *Bcan4* **126** j clericos *P102* **128** k *am Rande* Nota

128–131 Et...tradatur] sec. epit. cod. Par. supp. lat. 215. ad c. 5. 1. Rom.
 Visig. C. Th. XVI. 1. Cf. Fab. 21, Steph. 12.

128 reliquorum] *fehlt 3L₃*

clericorum suo^m episcopo inoboediens fuerit aut ei
 insidias <I83, f. 71vb> paraverit aut contumeliam aut 130
 calumniam et convinciⁿ poterit^o, mox curiae^p tradatur^q.
 Qui^r autem facit iniuriam, recipiat^s hoc, quod inique^t
 gessit. Corrumpunt enim mores bonos colloquia mala.
 Evigilate^u iusti^v et nolite peccare.
 Data Idus Martii Claro et Severo vv. cc. cons. 135
 O93, f. 13ra; V630, f. 34va; N442, f. 34 ra; I83, f.
 71vb; VD38, f. 64rb; SG670, p. 123b; P9629, f. 9r;
 Bcan4, f. 61v; E97, f. 36vb; P102; BII13, f. 59vb;
 S105, f. 48r

V630; *am Rande drei Punkte N442* | l reliquorum clericorum]
 clericorum reliquorum *Bcan4*

129 m suo *fehlt VD38* **131** n convinci *korr. aus* convicti *S105*
 o potuerit *korr. aus poterit V630; potuerit N442; I83; SG670;*
Bcan4; S105; potuerit korr. aus potuit P102 | p *am Rande*
 servitio rei publice *VD38; interlinear* id est laicorum iudicio non
 synodo *SG670* | q tradatur] tradatur serviendus *E97* **132** r Quia
P102 | s recipiet *VD38; P102; BII13* | t inique gessit] gessit
 inique *I83* **134** u Evigilate] Et vigilate *P102; Evigilate korr. aus*
 Et vigilate *BII13* | v iuste *VD38; BII13; iusti korr. aus iuste*
P102

132–133 Qui... gessit] Coloss. III. 25. **133–134** Corrumpunt... peccare]
 I Cor. XV. 33. 34. **135** **135** Data... cons.] Nota cons. des. ex c. 1. vit. Pii
 in libr. pontif.

129 clericorum] *fehlt AL3* **131** calumniam] calumpniam vel convitia
 AL₃ | et... poterit] *fehlt AL3* | poterit] potuerit 3L₃ | mox] mox depositus
 AL₃ **132** Qui... iniuriam] *fehlt ID1; et CT2* | hoc] *fehlt ID1; CT2*